

Lịch sử quanh một làng răn

Tương truyền, vào đời Lý Thái Tông (1028 - 1054), có một công chúa cưng của vua thường bơi thuyền du ngoạn trên dòng Thiên Đức (sông Đuống). Một ngày nọ, không may công chúa bị đắm thuyền chết đuối, Vua ra lệnh nếu ai vớt được thi hài công chúa thì sẽ phong chức tước và thưởng công rất to. Rất nhiều tướng sĩ triều đình cùng thanh niên trai tráng các làng xã tham gia, nhưng không ai đạt kết quả. Duy chỉ có chàng thanh niên họ Hoàng ở Lê Mật, thông minh, can đảm, thạo nghề sông nước lại giỏi bắt rắn, đã kiên nhẫn kiếm tìm rồi dũng cảm chiến đấu với thủy quái giữa vùng nước xoáy, cuối cùng chiếm lại và đưa được ngọc thể của công chúa lên bờ. Vua giữ lời hứa, phong cho chàng là quan lớn trong cung và ban thưởng nhiều vàng bạc gấm vóc. Nhưng chàng từ chối tất cả, chỉ xin vua cho đưa dân nghèo Lê Mật và mấy làng lân cận sang khai khẩn vùng đất phía tây kinh thành Thăng Long làm trang trại. Được vua ưng thuận, khuyến khích, chàng dẫn dân chúng Lê Mật vượt dòng Nhị Hà (sông Hồng) sang khai hoang miền đất mé tây Thăng Long. Dần dần, vùng đất ấy trở nên trù phú, được coi là khu nông nghiệp truyền thống của kinh đô, mở rộng thành 13 trại ấp mà sử sách vẫn gọi là khu "Thập Tam Trại" (nay thuộc địa bàn quận Ba Đình- Hà Nội). Còn tại quê nhà, dân làng Lê Mật coi chàng là người con ưu tú nhất đã làm vẻ vang truyền thống địa phương. Sau khi chàng mất, họ lập đình thờ chàng, suy tôn chàng là Đức Thánh Hoàng. Theo gương chàng, dân chúng Lê Mật ngoài việc trồng trọt, chăn nuôi, chế thuốc còn giữ vững, phát triển mạnh nghề bắt rắn, nuôi rắn.

Ngày nay, Lê Mật là một làng độc đáo, sầm uất, vừa cổ kính vừa hiện đại, nằm ở góc giữa quốc lộ 1A với quốc lộ 5, thuộc xã Việt Hưng, huyện Gia Lâm, cách trung tâm Hà Nội khoảng 7 km về phía đông bắc. Nơi đây có rất nhiều người thợ, nhiều dòng họ giỏi việc bắt rắn - đặc biệt là họ Nguyễn và họ Trần; hàng trăm hộ nuôi rắn, mấy chục nhà hàng đặc sản rắn, một số chợ buôn bán rắn và nhiều hoạt động văn hoá nghệ thuật về rắn được tổ chức rầm rộ hàng năm. Rắn được săn bắt về đây, nuôi dưỡng và chế ngự, trở nên phổ biến, thân thuộc, gần gũi như chó, như gà vậy. Con rắn là biểu tượng của làng, nghề rắn là nghề cơ bản hoặc duy nhất của nhiều gia đình. Lê Mật thực sự trở thành trung tâm giao dịch về rắn của toàn miền Bắc, đồng thời là làng rắn nổi tiếng ở Việt Nam và trên thế giới. Đình thờ Đức Thánh Hoàng nằm ở rìa phía nam làng Lê Mật, bên bờ nam sông Đuống. Đình được xây dựng theo kiểu kiến trúc điển hình thời Nguyễn, hiện còn khá nguyên vẹn, phía trước có ao đình và sân đình rất rộng, cổng đình ghi hàng loạt câu đối tôn vinh công trạng Đức Thánh Hoàng. Tại đây, vào tháng Ba âm lịch hàng năm, dân khu Thập Tam Trại cũ và du khách bốn phương kéo về mang theo hương hoa, lễ vật, vừa để thăm viếng quê gốc vừa để cùng dân địa phương dự lễ hội tưởng niệm chàng trai họ Hoàng.

Lễ hội được tổ chức rất rầm rộ, công phu với sự chuẩn bị trước từ nhiều tuần. Các nghệ nhân trong làng tập trung làm hình nộm một con rắn khổng lồ (tượng trưng cho thủy quái). Các lực sĩ của làng được lựa chọn vào việc múa rắn và đóng vai chàng trai họ Hoàng. Một thiếu nữ xinh đẹp được tuyển chọn đóng vai công chúa. Tất cả tập dượt kỹ càng chờ đón buổi biểu diễn. Vào ngày chính hội (ngày 23 tháng Ba âm lịch), khắp trong và ngoài đình trang hoàng long lộng lẫy, cờ quạt dàn bày đủ loại, đèn nến sáng rực, khói hương nghi ngút. Người ta đánh cá ở ao đình làm gỏi và múc nước từ giếng đình để làm lễ vật cúng dâng thần. Sau các nghi thức nghiêm trang được cử hành qua giờ phút thiêng nhiên nhất- thời điểm được coi là lúc Đức Thánh Hoàng giáng hạ, đem điều lành và hạnh phúc đến cho dân làng- mọi người đổ ra đứng kín quanh sân đình, háo hức xem diễn sự tích "chàng trai họ Hoàng đánh thủy quái, cứu công chúa". Sau cuộc biểu diễn, người ta còn tổ chức thi rắn to, rắn lạ, tham gia những đám rước hoặc tụ tập quanh người già nghe kể về bí quyết bắt rắn, đuôi rắn, khai thác nọc, chữa rắn độc cắn. . . Du khách có thể được thưởng thức các món đặc sản chế biến từ thịt rắn và khoan khoái nhất là được nhấp ly rượu rắn hăng hắc, ấm nồng, ngây ngất trong men say tình người Lê Mật, trong hương vị mùa xuân.(QĐND)